

КОМУНІСТИЧНИЙ РУХ В ДАНІЇ.

(Кореспонденція до "Укр. Роб. Вістий").

Данія належить до числа невеликих європейських країн. Вона лежить на островах і півострові Ютландії, оточена з усіх боків морями Північним і Балтійським, крім малої частини Скандинавії. Так само й мовою і звичинами Данія мало в чім відрізняється від скандинавського півострова. Число населення в 1916 р. виносило 2.940.979, яке жило на просторі 15.582 кв. миль. Найбільше місце, де купувалися пролетаріати, це столиця країни — Копенгага з населенням в 605.777 осіб.

Промисловість переважно сільсько-господарського характеру, селянство має дрібні клаті землі, за яку платять досертну аренду.

Робітництво становить біля третини людності, самих робітників без родин є 346.000, з котрих фахових робітників — 229.000. Фахові усіх і майстерень є 82.442, з котрих 15.400 користали з механічних сил. В Копенгазі є 15 рафінарних горілчаних фабрик, а всього разом є 22. Цукроварень є 9, які виробляють 111.300 тон буракового цукру. В Данії много риболов: 17.860 осіб, а риболовна флотія складається з 16.647 човнів.

В країні немає свого вугілля, ні заліза. Данія довозить се з закордоном, а сама натовість вивозить здебільшого споживчі продукти. В 1916 р. вивезено споживчих сільсько-господарських продуктів на 1.085.981 корон, а цілий вивіз був на 1.308.888 данських корон. Отже Данія — країна переважно сільсько-господарська.

Соціал-демократична партія, як се скрізь бувало, перенята духом опортунізму, приймає як примірницьку угоду політики з буржуазією і не допускає навіть думки про насильне захоплення політичної влади. Отже пролетарська революція для с.д., се річ зовсім зайва і непотрібна. До соціалізму повинно прийти шляхом еволюції і повільних змін громадського, політичного і економічного життя через парламент віддані закони. Ось чому соціал-демократи є типові парламентаристи, бо парламент і виборча скринка аніжались у них єдиною зброєю для досягнення соціалізму. Вони члениють ся за професійні спілки і мають під своєю командою професійний рух, але і тут вони надають йому характер чисто економічного, дрібязкового руху, без ширших краєвидів політичної боротьби. Як опозиція до сел соціал-демократів, яка тільки тому не називається шайдеманівською, що Данія не брала участі в війні, повстала ліва група, яка на кождо опортуністичну угоду, точку с.д. виставляє свою революційну програму. В серпні місяці 1919 р. данські с.д. брали участь у Люцернській Конференції, але тільки місяців два опісля від с.д. відокремилась ліва елементи, головую з с.д. молодечих організацій, і заснували в листопаді 1919 р. "Ліву Соціалістичну Партію Данії".

Як бачимо, се було саме пів року після відбуття Першого Конгресу Комуністичного Інтернаціоналу.

Се засноване Лівой Соціалістичної Партії відбуло ся на з'їзді, на який прибуло 55 делегатів від 23 різних міст. Се була вся опозиція в с.д. Сей розход і прилучене до Комуністичного Інтернаціоналу мали велике значення для цілого комуністичного руху в Данії і вони становлять найвидатіший факт робітничого життя тої маленької країни.

Одначе треба зауважити, що се не був перший прояв комуністичного руху в Данії, бо ще перед тим Данська Соціалістична Робітничка Партія приступила вже до Комуністичного Інтернаціоналу. Не

ся листопадового з'їзду як Данська Соціалістична Робітничка Партія, так і "Данська Незалежна Соціал-Демократична Партія" злилися з Лівой Соціалістичною Партією і тим робом було створено одну малу, але досить міцну комуністичну групу, яка потім у червні 1920 р. брала участь в Другому Конгресі Комуністичного Інтернаціоналу.

Ціла зима 1919—1920 рр. проминула в організаційній праці, котра завершилась скликанням чергового Першого Конгресу Л. С. П. Д. 1. марта 1920 р. На тому конгресі сила партії найкраще скарактеризувалась істотним 36 відділів, з котрих 6 були в Копенгазі. Підчас перевиборів до парламенту Л. С. П. Д. виставила свої окремі лісти і пішла на вибори, з програмою радянської республіки. На виборах не вибрала ні одного посла, але агітація мала успіх, і після сього почато вже видаване щоденної газети "Arbeider", яка виходила від 1. грудня до 10. цвітня тижневою.

20-го цвітня підчас виборів до другої палати діві здобули 4.000 голосів, але на таку країну та в такий час се уявляє крок вперед, особливо коли взяти під увагу, що виборче право мають тільки громадяни в віці 29 років.

В середині літа 1920 р. партія мала 41 відділів, до котрих потім прилучились еще 4 відділи з Шлезвігу, котрий, як відомо, перейшов від Німеччини до Данії, згідно з постановою версальського мирного договору. Найвидатішою постановою в Л. С. П. Д. є Християнство.

По Другому Конгресі.

Другий Конгрес Комуністичного Інтернаціоналу виробив 21 точку вступу. Ліва Соціалістична Партія Данії брала участь в самому конгресі, отже взяла на себе певні зобов'язання щодо переведення в життя вищих зазначених умов. Се завдане вимагало насамперед пропаганди серед партії для притягнення опінії всіх її членів і для прихильності думки товаришів.

В той час по цілому світі серед усіх соціалістичних партій вела ся боротьба за ті 21 точку умов. Те був організаційний момент. В Данії, як і в багатьох інших країнах, се питання було розв'язано в комуністичному і революційному дусі. 7-го листопада відбувся Надзвичайний З'їзд Партії, який одногласно ухвалив прийняти всі точки умов вступу до Комуністичного Інтернаціоналу. Назва партії була також змінена, як сего вимагав Комуністичний Інтернаціонал, іменю вона назвала ся: Комуністична Партія Данії.

Шість місяців пізніше відбувся ще один черговий з'їзд партії, на якому цілу програму було переглянуто, переорієнтовано і внесено деякі зміни в дусі комунізму. Назву "Лівих Соціалістів" було скасовано раз на завжди.

Цілий час між Другим і Третім Конгресом Комуністичного Інтернаціоналу діяльність партії майже не виходила поза межі самої партії та її реорганізованя. Треба було прочистити світогляд, вижити всі ріжні між Другим і Третім Інтернаціоналом і зміцнити цілу організацію єдиною всепроникливою думкою, єдиною тактикою.

Розуміють ся, через се саме і зовнішня діяльність і пропаганда партії не поспулились дуже наперед. Число зорганізованого членства не перевищило цифри 2.500, а число груп зросло з 33 до 41, не числячи 4 відділів зі Шлезвігу.

Тимчасом в 1920 р. загальна промислова криза захопила також і Данію. Понад 80.000 робітників лишилось без праці, а в 1921 р. в маю се число зменшилось тільки до 60.000. Хазяї почали наступ на цілому фронті і стали знижувати заробітну платню на 20%. Комуністи повели тоді агітацію за задержане старої платні шляхом страйків. Але через

опортунізм і зрадницьке поведіння соціал-демократів справу було зіврано і хазяї ділилися свого. В середині літа 1921 р. сільсько-господарське робітництво застрйкувало також за задержане платні на старій скалі.

Разом з тим комуністи повели роботу серед безробітних і заснували "Організацію Безробітних". Пліновий генеральний страйк не адав ся тільки через саботажну акцію соціал-демократів, які керували професійними спілками і зіврали боротьбу, не вважаючи на те, що широкі маси робітництва були настроєні за страйком проти зниження заробітної платні.

Комуністична Федерация.

Комуністична Партія Данії протягом своєї діяльності мусіла брати участь в певних політичних подіях, хоч безпосередних практичних наслідків вони не могли дати, крім звичайного поширення революційних ідей.

В червні 1920 р. партія взяла участь у виборах і дістала 2.439 голосів. В вересні 1920 р. відбули ся нові загальні вибори, які дали партії вже 5.160 голосів. Се вже великий успіх, коли приняти на увагу місцеві обставини і вік виборців (29 р.) та молодість організації. Не треба забувати, що Данія живе в умовах, які дуже сприяли закріпленню соціал-реформізму, і данський шайдеманізм не мав нагоди буйно проявитись лише тому, що Данія не брала участі в війні.

Проте в марті 1921 р. партія не брала участі в громадських виборах з причини браку грошей, крім деяких льокальних груп, які потрадили виставити своїх кандидатів. Сі місцеві вибори дали наслідки, які пророкують партії подвоєне числа комуністичних голосів на майбутніх парламентарних виборах. Комуністи недеде прийшли до громадських рад на лісті загально-робітничих кандидатів.

Протягом минулого року і з початком 1921 р. К. П. Д. почала вести переговори з опозицією в спілках. Та опозиція була недоволена політикою чистого економізму і провідником соціал-патріотів. Не важко звідси зрозуміти, що як і в професійному русі цілої Європи, так і в Данії всяка опозиція має характер антипарламентаризму і тому мусить наближатись до того, що ми звичайно зовемо синдикалізмом. Дійсно, ці революційним духом переняті робітники були синдикалістами. Але з бігом часу вони переходили на точку погляду комунізму. Такий чиним поствало питання про утворенне разом з ними одної спільної організації або вступлення їх до Комуністичної Партії Данії. Почали ся переговори, які з ухвали і за піддержанню виконавчого комітету П. Інтернаціоналу екінчили ся утворенням нової спільної організації під назвою "Комуністична Федерация Данії". В рамках сел федерации обидві течії мають право вести сво автономну працю, але такий уклад має лише тимчасовий характер і з бігом часу має зникнути. Комуністична Партія має ужити всіх заходів, щоб ся федерация двох організацій — політичної і промислової — перетворилась в одну партію з чисто комуністичною програмою.

До утворення "Комуністичної Федерации" партія мала свій орган "Arbeider". Було видруковано також програму "Лівих Соціалістів" та памфлет "Соціал-Демократія і Загальний Страйк".

Синдикалістична опозиція видавала свій орган "Solidaritet". Але з того моменту, коли дві організації об'єднали ся в "Комуністичну Федерацию Данії", постановлено видавати один спільний орган під назвою "Arbeider Bladet" ("Робітничая Газета"), якого перше число вийшло 20. мая 1921 р. Сей орган почав виходити не тижневою, як виходили обидва попередні органи, але щоденно.

Таким робом комуністичний рух в Данії почав ся в нутрі Соціал-Демократичної

Партії утворенням "лівого крила", яке потім утворило "Ліву Соціалістичну Партію" (листопад 1919 р.). Другим вищим шаблем руху був момент перетворення "Лівой Соціалістичної Партії Данії" в "Комуністичну Партію Данії" 7-го листопада 1920 р. Третій етап, се той, коли Комуністична Партія Данії в маю 1921 р. вступила в федерацию з синдикалістично-революційною лівою частиною професійних спілок під назвою "Комуністична Федерация Данії", на правах певної автономії.

Теперішній і будучий напрям розвитку комуністичного руху в Данії обіймає завдання цілісного об'єднання синдикалістів в одну партію і захоплення в свої ряди всего робітництва Данії.

Повстане могутньої Комуністичної Партії, як числом, так і якістю, є суб'єктивний передумовою пролетарської революції в Данії. Gregory.

НОВИЙ КУРС ГОСПОДАРЧОЇ ПОЛІТИКИ СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ.

Одно з чисел московської "Правди" присвячене ціле виділенню питань, зв'язаних з новим курсом господарчої політики Совітської Росії. В заяві від редакції в кількох словах помічена ся програма сего курсу. Читаємо:

"Для відбудовання великої промисловості треба здержати за всяку ціну додаткову кількість продуктів. Без нього ми не відбудуємо, не на правимо нашої пролетарської кріпости. Збільшити кількість продуктів за всяку ціну — ось наш кінч.

Тому ми піддержуємо селянські господарства. Тому ми помагаємо дрібному промислові. Тому ми йдемо на уступки арендаторам і концесіонерам.

А самі при помочі додаткового одержуваного від них продукту успішно переводимо в боеве потугі нашу дитину — велику промисловість. Робітник, який більше працює, більше одержує і лише справжній пролетарі видивляють нашу промисловість".

Ті думки порушує в довшій статті Н. Бухарін, який кілька разів підкреслює, що збільшене кількості продуктів за всяку ціну і ріжними способами — се головний закон сучасного економічного моменту. Завне одначе говорити, що збільшене кількості продуктів не може і не повинно йти на рахунок соціального і економічного поневолення робітничої класи. Виводячи момент індивідуального і громадського заінтересованя робітників в продукції, намагаючи ся таким шляхом піднести індивідуальну відповідальність, ініціативу і інтенсивність праці, радянський уряд лишає в силі всі закони охорони праці, які повинні охоронити жите і здоров'я робітників. Згадуючи потім про державний капіталізм, Бухарін помічає, що "при нашому державному капіталізмі додаткова цінність роздаюється на дві часті: одна йде, як дохід у кишеню капіталістів, друга приймає форми аренд платні і йде на державу, се є перехід в руки пролетаріату".

Питання про аренду або про концесії присвячена стаття про лови народного господарства П. Богданова. Він каже, що передача в аренду великих підприємств дозволена тільки по точній застанові, коли держава абсолютно не буде в стані піддержати ті підприємства, а арендатор для підняття сего підприємства приєднати великий капітал.

Всі разом вони погоджують ся, що велика промисловість повинна лишити ся в руках держави і піддавати ся в аренді тільки у виняткових випадках. Цікаві змідки А. Красіна про зовнішню торговлю і політику Совітської Росії. Красін категорично заявляє ся проти знесення монополію зовнішньої торговлі. "Під ніякими умовами, при жадних обставинах, кже він, совітська влада не повинна випускати зі

своїх рук контроль над ціною зовнішньої торговлі, бо свобода сел торговлі означала би повне знесення краю, а також пролив цілого совітського фронту і кінць диктатури робітників і селян". Красін пропонує, "щоби всі більші приватні підприємства, які будуть працювати на арендах або концесійних підставах, мали своїх окремих представників при згаданому представництві народного комісаріату зовнішньої торговлі за кордоном. Він думає, що тим способом забезпечується краще всего інтереси покупців за границею. Одначе більшість концесіонерів захоче мабути виторгувати собі право свободної торговлі за закордоном. Крім сего Красін заявляє, що при готовляється ся окремих декретів відносно премійованя збірки сирівців.

Красін торкається також питання про пошукку для Совітської Росії. Він впевнено, що в недалекий будучий бе-сіда піде не тільки про товарну пошукку, але і грошеву.

Новий курс аграрної політики рисує В. Кураєв в "Правді". Конституційний факт, що "селянство зараз буквально рветь ся до землі, що бачимо на зростаючому числі земельних процесів", він каже, що політику обов'язкового посівного плану треба замінити політикою договорів, яка дає селянству більшу свободу самодільності і роботи. А тому, щоби впливати в бажаному дусі на розвиток сільських господарств, необхідно розвивати і укріпляти сільськогосподарчу корпорацію.

СВІТОВА КРИЗА.

На цілому світі є тепер страшна криза господарського життя. Господарські відносини у всіх краях привели населення над беріг пропасти. Знищене різництво, в руїну попала торговля, яку замінено паскарством, підпало ремесло, знищено промисел. Наслідком сего страшна нужда населяє, голод, доріжжя, безробітє, словом — парадж всього економічного життя.

З усіх усюдів доходить тривожні вісті про важку кризу великого промислу, про міліони безробітних.

Доносять про сю кризу в Англії, найстаршій промислової країні світа. Там замикається ся підприємства, скорочується ся праця, а робітники викидаються на вулицю.

Такі самі вісті приходять з Франції. Там теж є застій економічного життя, спараліжовано головну плавбу на морі, наслідком чого маси моряків опинили ся без праці.

В Швеції теж не краще. І там наслідком економічної кризи є зменшене продукції та викидане з праці робітників.

В Голандії те саме. Висока та дорога її валюта унеможливила всяку конкуренцію з німецькими, австрійськими і бельгійськими виробами. Наслідком сего вся торговля мусіла припинити ся, а в сід за тим прийшла криза промислу та безробітє.

В Бельгії важко даєть ся відучувати кризу та застій в промислі та фабрик шкільних виробів, те саме в металургічному промислі, який теж не може видержати конкуренції з місцевими та французькими виробами. Всі фабрики заліза і сталі стоять в Бельгії на передодні закнення. Робітники борються всіми силами проти обнижування платні. Найліпші укаліфіковані робітники металургічного промислу емігрують з Бельгії до північної Франції.

З Чехословаччини доносять, що фабрика Рінггофера зменшила працю, а опісля виповіла працю 500 робітникам. Колись роблено там багато завомовлен на нові вагони, тепер се устало. Криза є теж в острівському ревірі на Мораві, в Вітковіцях, в Кладні і т. д. В Кладні зменшено число робітників у фабрик заліза з 6000 на 4000, в другій фабриці видано на "2 місяці" 3200 робітників, в третій 700 робітників і т. д.

Про кризу в Польщі нема що й згадувати. Тут безробітних цілі маси, сотки тисяч.

Не кращі відносини є теж і в Америці, яка досі стояла на першому місці та все видержувала конкуренцію на світовому ринку. Американські газети доносять, що в фабриках самого Нью Йорку є 864.000 безробітних, в Чикаго 10.000, в Пенсильвенії 300.000, в Індіані 250.000, в Огайо 210.000, в Вірджинії 50.000 безробітних. Після урядових обчислень самого американського уряду є в самих тільки Заучених Державах Північної Америки 5.735.000 безробітних, а число їх беззастанно зростає. Уряд сим всім не багатю журить ся, коли один з великих державних мужів, бувший президент Тафт, на запит, як запобігти безробіттю, отверто заявив: "Бог то знає". А тимчасом безробітє в Америці зростає з дня на день. Криза економічного життя загострюється. Замовлення на американські товари зменшили ся о 50 проц. Робітники ходять уже без праці навіть по 8, 9 ба й більше місяців. Що станеть ся тепер з надходячою зимою, сим ніхто не журить ся.

Цілий капіталістичний світ переживає важку кризу своєї економічної життя, своєї господарки, способу своєї продукції. В погоні за наживою викликав капіталізм війни, знищив усе, позбавив промислів, обнизив валюту слабших економічно країн, блякою унеможливив виміну товарів. А до того хаос в продукції капіталістичних країн, нагромаджене великих припасів випродукованих товарів, як се є наприклад в Америці, — все те спричинило застій промислу, кризу в продукції, викликало безробітє. Віддане всього економічного життя капіталістичному провоздому, ріжним тростям та картелям, спричинило сю страшну, небуздисиму в наслідках кризу та руїну. Се задуло на голодову смерть міліони робітників, їх жінок і дітей.

А серед сих засуджених на голодову смерть робітників є тисячі бувших жовнів, героїв, побідників, яких буржуазні дами обсищували квітами та величали, коли вони йшли на далекі бої, і тепер за те героїство, за оборону "демократії", свободи, дістають присуд голодової смерті.

Капіталізм, що злочинно висмоктає останні житеві соки робітника, що знищив його здоров'я та сили в фабриці і на війні, викинув його тепер на вулицю та голодному і босому каже йому зимувати під голим небом, в парках, або лісах, на морозі і снігу.

Нагарбавши за кров та трупи пролетаріату купу золота, капіталізм не хоче тепер вже більше знати робітника. Політичний його власний його журбі.

І тепер думає робітник про свою долю, роздивляється доквруги себе, пізнає світ та приходить до переконання, що все те, що говорили йому паріотичні його опікуни, речники капіталу, що все се була тільки одна велика брехня. Робітник шойно тепер пізнає, що з його кривавих трудів, з праці, з героїства і посвяти скористали тільки капіталісти, що "демократія" та "свобода" закріпила тільки се краще поділ на багатих та бідних і роздумуючи над тим всім, приходить до переконання, що одним виходом з сего страшного положення, одним рятунком перед голодовою смертю міліонів безробітних мас — се як найкраще повалення капіталістичного ладу, знищення сего жерела воєн, блякад, обнижувания валют, доріжжя, безробітє, т. д.

Се єдинок дорожа поправи страшного економічного положення і на неї мусить ступити робітництво, ратується перед голодовою смертю.

("Вперед")

Українська Академія Наук в Києві видала "Найголовніші правила українського правопису". Київ, 1921. Ст. 16, вид. Державне видавництво.

ЗВІРСТВА ПОЛЬСЬКОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ В СЕЛІ ЖАБЮ.

Господаря Миколу Зюбюка, сніпного на обоє очей, арештували польські жандарми в Жабю-Саупіні за те, що в нього найшли карабін, який хтось йому сніпному підкинув. Карабін польські жандарми знайшли в сні на дворі і за те били його як зовсім невинного, се карабін. Бив його командант жандармерії Гураль і підкомандант, якого називає не знають (буком і кулаками). Штовхали, кидали під поріг хати і ходили по ньому, сміючись. Коли він зімлів, пустили його як зовсім невинного, але наказували, щоб на них не робив ніякого доносу за бійку.

Тодіж арештував Гураль і підкомандант Васяля Кошелюка Маликувського зі Жабя-Саупейки за карабін, який знайшли у сніпного Миколу Зюбюка, кажучи, що й Кошелюк про той карабін знав. Васяля Кошелюка Маликувського бив Гураль коло польської жандармерії в Жабю і званив його на землю. Сів на шні й бив грубою палицею (буком, на 3-ім. грубим) по цілій тілі. Опісля випровадив Кошелюка на подіре і пустив на нього чотирі собаки, які його кусали і шарпали; жандарми з того сміяли ся, як Кошелюк боров ся поранений і обдраний зі собаками. Опісля пустили також як невинного і грозили, щоб не робив доносу, бо його зовсім стратять.

НА ГУЦУЛШИНІ.

Інтелігенція на "учот".

З наказу косівського староства взяла державна поліція на "учот" українську інтелігенцію повіту ще в цвітні сего року.

Самовільна конфіскація переписки з Чех.

При кінці лютого с. р. по конфіскувала поліція з наказу косівського староства легальну кореспонденцію з Чех, навіть порученні листи, які перед тим переходили польську цензуру.

Поборові лісти.

З наказу евіденційного офіцера мусіли громади косівського повіту в січні с. р. представити поборові лісти у роженці в рр. 1894—1902 без ріжниць народності і віроповіданя. Гр.-кат. парохіяльні й метричальні уряди мусіли подати витяги з метрик.

Рознуздана дич!

Пан комісар Жабя пригадає собі шляхотські часи: В Жабю робить, як "szlachcie na zagrodzie". Дня 28. серпня с. р. по відбрав барти-топірі від Гуцулів, наче яку грізну зброю. Се виходить на те саме, що зняти з комісара краватку, або з його любки капелюх. До речі скажемо, пану комісареві давно дичило би бути яким "вахмістром" і так по фізіономії — типовий поліцай, тай не від сьогодні повнять рівночасно й поліцейську службу.

Пам'ятник Шевченка в Косові.

Поставлений перед війною пам'ятник Шевченкові, забутому генієві і пророкови України в Косові упав жертвою варшавської руки наїздників, що немилосердно нищили всі культурні пам'ятки українського народу. Могила розсіпається, пам'ятник обдертий, популений, в оплаканий стані.

Конскрипції підготовки.

В Бориславі, впрічмі як і на цілому нафтовому терені, Польща захопить ся коло конскрипції. Розвивають вони вже тепер шалену агітацію не тільки серед польських робітників, але і серед українців. До Борислава дозволили вже кільканайцять бюрок, на яких мають засісти комісари і переводити перепис.